

Eksposé

skupnega ministra vnanjih zadev, grofa Kalnoky-a, podan dotičnim odsekom delegacij v Budim-Peštu dne 13. in 18. novembra 1886.

Na vresje in ajdo marljive čebelice jako rade hodijo, pa tudi nanosijo mnogo medu v panje. Vresje prične cvesti še le julija meseca, toraj postavi čebelar čebele na repišča, potem jih prepelje na ajdo, in na posled jih spravi v vresje. Sedaj se ne briga več za-nje, dokler niso panji težki. Mnogi tamošnji stanovniki se ukvarjajo zgolj s čebelarstvom, drugi le po nekoliko, ker imajo s poljem dovolj dela. Le-ti prodajajo svoj pridelek prvim, ki tržujejo z medom in voskom na debelo. Tega blaga spečajo največ v Hamburg. Trdi se, da ti ljudje utržijo na leto po 200.000 tolarjev.

Po glinskem vresju raste najraje breza, potem bor, sem in tje tudi hrast, ali le na rodovitnih legah. Vsa ta nepregledna in v obče neobdelana krajina je otožna, zato ne ugaja veselim potnikom. Zemlja tu tako rekoč nima nobene cene, ob rekah pa, kjer so lege mastne prsti, ne vé kmet, koliko bi ti cenil kosec zemlje. Dosti potov so uže poskušali obdelati pusto vresje, ali spodleteli so skoro vsi poskusi, ker primanjkuje vode. Tudi se kmet še vedno drži stare navade pri obdelovanju zemlje, in če bi ne bilo tako, kakor on hoče, bil bi na vso moč potr, menil bi, da mu ni več živeti. Sploh pa kmet glinske kneževine prav dobro živi, ovce, čebele in ajda ga zalagajo z vsem, kar potrebuje.

Na Glinskem so dvojne vasi, ki se popolnoma razlikujejo po leži in po stavbi poslopij. Ene so postavili prvotni stanovniki Vendi, podobne so vasem v gornji in doljni Lužici. Te Slovane so Nemci tudi do dobrega zatrli. V drugi polovici 18. stoletja so še bili v celem svojem bitju, ali uradniki so delali neprenehoma o njihovem iztrebljenju. Ti uradniki so jezik slovanski tako grdili in tako se norčevali z ljudi, da je ubogo ljudstvo komaj čakalo, da se nauči nemščine, vzlasti njihova deca. Kako se je uže poprej postopalo s Slovani, to nam pojasnuje sklep mestnega zbora luneburškega leta 1409., ki pravi, da se Slovanu sploh pod nikakimi pogoji ne podeli meščanska pravica. Če se oženi nemšk meščan, svoboden mož, s Slovanko, naj so njiju otroci nesposobni za kako javno službo, celó taki rojstveni listi, kakor drugim ljudem, naj se jim ne izgotové. Jako zgodaj jeli so Nemci misliti na prepoved slovanskega jezika pri sodnji, v uradih in v cerkvi. 1751. leta se je poslednjikrat obhajala služba božja v slovanskem jeziku.

Vse drugačne so vasi, katere so postavili Nemci. Hiše nemških kmetov stojé močno narazen. Prostor okrog hiše je ograjen, za hišo je vrt, pod okni so gredice za cvetlice. Vsak si je hišo postavil, kjer se mu je zljubilo, zato so neredno razmetane. Samo v prifarnih vaséh so bolj vkup potisnjene, vzlasti cerkev, župni dvorec, šola in cerkovnikova hiša. Te vasi so središča okolnim vasém, tu je tuda pošta, tu so razni rokodelci in trgovci z mešanim blagom. Priletni možje in žene se pripeljejo k službi božji v nedeljo, mladina prihaja peš, če tudi ima po več ur hodá. Molcé stojé pred cerkvijo in čakajo, kedaj bode zazvonilo.

Nekedaj je bilo jako živo po vseh mestih, trgih in vaséh, ki ležé ob velikih cestah, ali odkar je zdrdral železni voz po Harburško-hanoverski progi, zaspalo je do malega vse. Vzlasti hudo je zadel ta udarec Luneburg. Edini Harburg se je okoristil pri tej zameni, in se sedaj brzo razvija. Leža njegova pa je tudi jako prikladna novodobnemu prometu, in da-si ne bode mogel ná-se potegniti ogromne trgovine nasproti ležečega Hamburga, vendar je važen za prekomorski trgovinski promet, ker tu se roba z ladij koj v vagone preklada. Tudi prevoznja tujece vrže vsako leto Hamburgu znatnih dohodkov, kajti neprestano piskajo parniki med Hamburgom, Altono in Harburgom.

Odkar so nastale homatije na balkanskem polotoku, se skrbno poprašuje v krogih prebivalstva avstrijskega, kaj pride s tega, mir ali vojska, in zato upamo vstreči tudi svojim čitateljem, ako jim vsaj v posnetku podamo zanimiv govor Kalnoky-ev o teh zadevah, glasi se:

„Ako bi nasproti stal parlamentu, kateri bi danes potom interpelacije ali v drugi obliki od mene zahteval pojasnil o sedanjem položaju, tedaj bi prosil, to vprašanje za nekaj časa odložiti, ker ni mogoče, v sredi krize ali najmanj kritičnega oddelka, v razvoju stvari podati zadostnih pojasnil. Sprevidim pa, da je to delegacijam nasproti nemogoče, kjer se samo enkrat v letu in le za malo tednov zbirajo. Povedal bom tedaj toliko, kolikor mogoče, in prosim za ono prizanesljivost in oni ozir, katerega pri takih okoliščinah zares potrebujem.

Pri razpravi in sodbi o bolgarskem vprašanji mora se razločiti ono, kar je čisto bolgarskega, in ono, kar je tudi evropskega, in kar se po tem dotika tudi naših koristi. Naše koristi so tam, kjer zadeva ali načelna vprašanja, ali splošne pravice iz pogodb. Kako Bolgari gledé svoje notranje politike postopajo, ali se gledé tega to ali to zgodi v Sofiji, nam more primeroma biti enako nepomenljivo, dokler se ne dotikajo one bistveno jedra.

Sem spada, da narava in bistvo bolgarske kneževine, kakoršno je ustanovila berolinska pogodba in celokupnost pravic, katere ji je dala ona pogodba, ostanejo neprikrajšane. Bolgarska bila je tedaj ustanovljena kot samoupravna kneževina z značajem vazalske države nasproti Turški. To stanje zagotovljeno je po pogodbah, in akoravno nobena vlast ni prevzela poročstva, da se izvrši, vendar prestaja vlastem in tudi nam, težka pa imenitna dolžnost, čuvati, da se to glavno načelo resno ne žali ne v Bolgarskem in ne kjerkoli drugod. Dalje si je vlada s tega stališča sledeča bolgarskim dogodbam prizadevala, prav razločiti med onim, kar ima značaj stalnosti, dokončnosti in med onim, kar se more smatrati za memogredoče.

Ocena dogodb gledé njihove važnosti in vstrajnosti v posledicah je ena najtežavnejših nalog politike. Nada svojega delovanja in zavzimanja stališča ni smela ravnati po razburjenosti trenutka, katero je mogla povzročiti katera si bodi dogodba.

Kar na priliko javno mnenje sedaj najbolj — in ne po krivici — razburja, to je odposlanje generala Kaulbars-a. Pa kolikor se uže več tednov svet peča z nastopom tega agenta, se vendar ne sme prezirati, da je to samo memogredoča dogodba (faza), katera se zeló previsoko ceni. Dejansko se po njegovem nastopu prav za prav ni nič doseglo, kar bi moglo bistveno vplivati na dokončno prihodnjo vredbo Bolgarske. Znani vspehi so samo ti, da se mu je v resnici posrečilo, Bolgarem, kolikor moč, najneprijetnejšim načinom dati pokušnjo ruskega vplivanja, in pa da je javno mnenje Evrope za bolgarsko ljudstvo tako sočutno napravil, kakor se dosedaj ni nikdar poznalo.

Kar avstrijsko-ogerski interesi zahtevajo in na kar skupna vlada deluje, je to, da ne nastane nikakoršno, pogodbam nasprotno oškodovanje s poročtvom Evrope dane samostojnosti Bolgarske.

Odposlanje Kaulbarsa nima značaja stalnosti, bo minulo in težko pustilo kaj globokejšega sledu. Zato pa bo

ostalo še marsikaterih družih težav. Ker pri razmerah, ki uže vladajo leto in dan, po katerih so pretesne vse naprave Bolgarske, uprava, pravosodje, denarstvo itd., moramo sploh biti na to pripravljeni, da je še le po premaganih večjih težavah v bolgarskih deželah pričakovati v resnici vredjenega stanja. Vse to, izgled na dolgotrajne in težke naloge, katerih imamo po kasnejih prevratih poleg evropskih kabinetov v prvi vrsti pričakovati mi, priporoča nam, pot tamošnjih dogodeb zasledovati z vedno pozornostjo, pa s potrpežljivostjo, previdnostjo in modro varčnostjo pri naših sredstvih.

Splošni smotri naše politike označene so jasno in odločno v znani izjavi gospoda ministerskega predsednika, ki je, se ve da izrečena v imenu ministra vnanih zadev. Namenjeni niso samo na sedanjo krizo, temveč se opirajo na načela, na katera je zgrajen ves sedanji red stvari na izhodu, zato ostanejo za delj časa mero-dajni za našo tamošnjo politiko. Te izjave kažejo, da naša politika ne meri na razširjenje in sploh na nič, kar ni v popolnem soglasji z evropskimi pogodbami. Mi imamo prednost, da nam ni treba prihajati s partikularnimi interesi, ker dokler berlinska pogodba velja, so po njej naši interesi popolnoma obvarovani, in potem nam je, ako bi prišli v položaj, potezati se za brambo berlinske pogodbe, zagotovljeno sočutje in sodelovanje vseh onih vlasti, katerih je volja, evropske pogodbe braniti.

Sprožiti bi se moglo vprašanje, kako so se ravno omenjena načela vporabljal pri bolgarskem vprašanji. V tej zadevi bi, kazaje na prej omenjeni razloček med stalnimi in minljivimi razmerami, pred vsem opozoril, da sem sploh mnenja, da se, dokler je pričakovati, smoter prijateljskim potom doseči, tega pota ne sme zapustiti. Naša država izrekoma se mora ogibati, razun največje sile, zavzeti kakoršno koli preteče stališče, dokler naše prijateljske zveze z vlastmi zadostujejo, da se našemu glasu po tej poti posluh pridobi.

V času, v katerem malo dni zadostuje, da se v Evropi z hitrostjo do sedaj nepoznano 5 milijonov bojvitih vojakov more postaviti na bojišče, je odgovornost ministra in pa države velikanska, ako more njegovo postopanje dati povod, da se tolike velikanske vojne sile spravijo v gibanje. Gotovo tudi ni v značaju in celi naravi avstrijsko-ogerske države, delati politiko napadanja (agresivno). Tega tudi nikdar ni storila. Vse lastnosti te velevlasti so take, da nam nakladajo konservativno, vzdržujoče politiko na vzunaj. S to konservativno politiko se strinja, ako si prizadevamo, da se države in državne stvarine na Balkanu, katere so vlasti berlinske pogodbe ustanovile, ali katerih stanje so vredile, na danih jim podlagah zmiraj bolj razvijajo v samostojne, cvetoče in premožne osebnosti. Mogoče jim bo, ako to svojo nalogo spolnujejo poleg naših mej stoletja obstati, ne da bi se imele pred Avstrijsko-Ogersko česa bati. Na nas ni bilo ležeče, da se je ta mirni razvoj pre-trgal.

Tu preidem na izhodno-rumelsko vprašanje, katero je videti, kakor bi se zgubljalo za bolgarskim. Gledé tega pred vsem omenjam, da sem uže lansko leto ob času, ko Bolgarska ni bila v milosti izrekel pred delegacijami, da v združenji obeh dežel ne vidim našim interesom nasprotnega, ako se to zgodi s pritrditvijo vlasti in s potrebnimi pridržki.

Naši dopisi.

Z Buda-Pešta 21. nov. — V sedanjem trenutku je od dopisovalca iz ogerske metropole težko pričakovati, da bi pisal mnogo družega, kakor o veliki

politiki, ker ta je v pravem pomenu besede sedaj tukaj na dnevnem redu.

Vendar omenjam tudi nekaj družih malenkosti: Z vinsko letino so vinorejci Budinske okolice zadovoljni, ni bila ravno bogata, pa poprek ne dosega vlašnega vina. Novina navadnega vina prodaja se od 9 do 12 goldinarjev, dobra starina pa od 18 do 24 hektoliter. — Vreme je vso jesen lepo, pa vender ne presuho; v zadnjih 14 dnéh je bilo večinoma lepo, le parkrat v tednu je malo dež poškopil, tako ga je bilo tudi včeraj popoldne in ravno tako včeraj jutraj pred dnem toliko, da je blato napravil. Toda suha, mrzla sapa je v kratkem vse sledove mokrote posušila.

Danes je vedro, sever piha in gorkomer se suče krog 0.

V petek vihrale so na obrežji Donave in na nekaterih večjih poslopih ogerske trobojnice in tudi lèvi na velikem mostu čez Donavo držali so vsak svojo zastavico v krempljih sprednje noge — v proslavljenju godu cesaričnega.

Zdaj pa še par besedi iz delegacij. — Delovanje v odsekih še ni dokončano toda bo, kakor se kaže v četrtek. Rešiti je v avstrijski delegaciji edino še dva predmeta: izredne vojne potrebščine, in računске sklepe. — Pomenljiv je prvi predmet zaradi pušk repetirk, vprašanje, ki še ni po vsem dognano. — O tej zadevi obravnavalo se bodo v sredo ob 12. uri in se bodo kazale tudi puške repetirke vseh pomenljivejših vrst; vojno ministerstvo priporoča Manlicherjevo repetirko, Krnka pa se poganja za svojo in dokazuje napake Manlicherjeve znajdbe.

V tem tekmovanju se gotovo zve vse, kar ima vsaka znajdba dobrega in kar ima pomanjkljivega. Poročevalec o tem predmetu je delegat Czerkavski za puške ne ravno strokovnjak, vendar pa gospod, ki sovraži vsako površnost in bo tudi v tem vprašanju prav presodil, kaj bolj kaže.

Pomenljivo posvetovanje dognal je budgetni odsek naše delegacije včeraj s sprejemom političnega dela poročilo o ministerstvu unajnih zadev. Mladi grof Franc Thun (Čeh), ki je prevzel to poročilo, je odseku predložil v resnici odlično delo, tako da mu celo politični nasprotniki niso mogli odreči glasne pohvale. Le malo besedi poročila predrugačilo se je v poojstrenje obsodbe postopanja Kaulbarsovega v Bolgariji.

V odseku merilo se je gledé tega v dve nasprotni strani, na milejšo stran oni, ki brez sovraštva proti Ruski obsojajo ravnanje Kaulbarsovo, drugi pa, ki to nesrečno početje sodijo samo z stališča sovraštva zoper Rusko. — Konec bil je neka srednja pot, po kateri se je doseglo popolno soglasje med vsemi strankami, tako, da se grof Kalnoky unanjim državam in pa domačim svojim nasprotnikom, izrekoma Andrassy-ju nasproti more sklicavati na popolno zaupanje naše delegacije. To bo bržčas tudi poskušnjam Andrassy-jevem — Kalnokyja spodriniti — preprečilo pota. — Ako imamo Slovenci zberati med Kalnokyjem in Andrassy-jem, sežemo brez pomiselka po Kalnoky-ju ker še nismo pozabili nasprotnega nam vtikanja v naše zadeve za čas vlade grofa Hohenwarta. — Pri razpravi političnih vprašanj pokazalo se je, da so levičarji posebno Demel najhujši nasprotniki naše zveze z Nemško.

Tudi po ministru Kallay-u mahali so zaradi Bosne levičarji naj huje, sicer so si oblekli rokavice, pa minister zato udarcev ni maj čutil.

Z Buda-Pešta 23. nov. (Iz avstrijske delegacije.) Ravno kar, ura je 12¹/₄, je končana javna seja avstrijske delegacije. Na dnevnem redu bil je proračun za

Gospod zbornični predsednik konstatuje sklepčnost zbornice, otvori sejo ter imenuje overovateljema zapisnika gg. Alojzija Jenka in Maksa Krennerja.

Dalje naznani, da je povodom Najvišjega imendana Nj. c. kr. apostolskega Veličanstva naprosil gosp. deželnega predsednika barona Winklerja, naj izvoli zbornično čestitanje naznaniti našemu premilostivemu cesarju.

Zborniki to naznanilo vzmó stoječi v znanje.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Gosp. Franc Ksav. Souvan v imenu odseka poroča o ukazu vis. c. kr. trgovskega ministerstva gledé prošnje, katero so stavili do njega nekateri trgovci, naj bi bil po analogiji §. 14., zakona z dné 15. marca 1883., drž. zak. št. 39 nastop trgovskega obrta zavisen od dokaza sposobnosti, kakor se je to vpeljalo za rokodelske obrte.

Zbornica se je uže v predzadnji seji načelno izrekla za dokaz sposobnosti pri trgovskem obrtu.

Odsek je vprašanja, katera je o tem predmetu predložila c. kr. deželna vlada zbornici, temeljito pretresaval ter z ozirom na razmere v Kranjski na-nja odgovoril. Odsek toraj predlaga:

Slavna zbornica naj na ta vprašanja tako-le odgovori:

Predno se prične posvetovanje o posamičnih vprašanjih, izjavi gosp. zbornik Karol Luckmann, da pri tem vprašanji zavzima stališče, na katero se je postavil odsek v predzadnji seji. On in njegovi somišljeniki menijo, da se dokaz sposobnosti pri rokodelskih obrtih v marsikaterem oziru more opravičiti, da-si se nikakor ne more opaziti, da bi se bilo število rokodelskih obrtov za veljavo novele k obrtnemu zakonu z dne 15. marca 1883. zmanjšalo in bi se bila konkurenca skrčila. Neumeven je toraj dokaz sposobnosti pri trgovskem obrtu, ker so razmere pri tem po vsem drugačne, nego pri rokodelskih obrtih. Govornik in njegovi somišljeniki smatrajo dokaz sposobnosti pri trgovskem obrtu nepotrebnim ter izjavljajo, da se ne udeležé razgovora o posamičnih vprašanjih.

Gosp. zbornični svetnik Vaso Petričič meni, da je dokaz sposobnosti tudi pri trgovskem obrtu potreben ter omenja, da se bode pri prošnjah za nastop in samosvojno zvrševanje trgovskega obrta gotovo vselej oziralo na opravičene in temeljne želje.

Ko je še poročevalec pojasnil stališče odsekovo, pričel je odgovarjati na posamična vprašanja.

Prvo vprašanje: 1. Kaj razumijo pod pojmom „trgovski obrt?“ — Odgovor: Pod pojmom „trgovski obrt“ se razumijo oni obrti, kateri oskrbujejo posredovanje izmenje blaga v nespremenjeni obliki, izdelke in blago od drugih prevzemajo, da jih zopet dalje razpečavajo.

a) Ali se misli, da naj bi se za nastop vsakega trgovskega obrta dokazala sposobnost? — Ne;

b) ali samo za posamične vrste trgovinskih obrtov? — da.

V naslednjem slučaju:

α) naj bi se li omejil dokaz sposobnosti na trgovske obrte, katere zvršujejo protokolirani trgovci? — ne;

β) ali naj bi se razširil tudi na druge trgovske obrte? — da.

V zadnjem slučaju, na katere? namreč:

γ) na trgovske obrte, kateri se bavijo samo s prodajanjem blaga določenih vrst, na pr. na trgovino: 1. z železnino, 2. s steklenino, 3. z glinenino (lončarnino), 4. z vinom, 5. s predivom, 6. s prejo, 7. z oblačili, 8. s prtenino, 9. z bombaževino, 10. s svilenino, 11. s suknom, 12. z volno, 13. s sukancem, 14. z lesom, 15. z usnjem. 16. s papirjem itd.? — ne;

δ) ali tudi na trgovske obrte, kateri se zvršujejo pod skupnim (kolektivnim imenom)? Kot taki bi bili posebno: trgovina 1. z materijalnim blagom (dišavarji, trgovci z materijalnim blagom in barvili), 2. s specerijskim in kolonijalnim blagom, 3. z mešanim blagom, 4. s krojnim blagom (vsakdanjim ali rokodelnim blagom), 5. z belim perilom, 6. z lepotninskim (galanterijskim blagom), 7. z nürnberškim blagom, 8. s surovino (surovimi pridelki), 9. kramarji, 10. prteninarji, 11. branjevci, prodajalci živeža, 12. pšenarji, 13. prodajalci mešanega blaga.

Odgovor: Na trgovske obrte, kateri se izvršujejo pod skupnim (kolektivnim) imenom, in sicer na one pod δ 1 do vštetega 7 imenovane. — Za nastop tū pod 8 do vštetega 13 imenovanih trgovskih obrtov bi ne bilo treba dokazati sposobnosti, ker za njih izvrševanje praviloma ni treba one trgovske naobrazbe, kakor pri drugih gori imenovanih trgovskih obrtih, dalje ker jih navadno izvršujejo take osebe, katere niso imele prilike, pridobiti si trgovinsko naobrazbo in ker bi se z zahtevo, naj se dokaže sposobnost, v mnogih slučajih onemogočil nastop teh obrtov in bi se mnogim osebam vzela prilika pridobiti si vsakdanji kruh in bi se tako ti obrti na najnižje število zmanjšali, kar gotovo ni koristno za promet.

II. vprašanje.

Vzlic zahtevi prosilcev, da se dokaže v trgovstvu praktična, kakor tudi teoretična izobrazba:

a) v čem naj obstoji praktični dokaz sposobnosti? in sicer:

α) naj se li izkažejo učna in služna leta, in če se imajo izkazati, v kaki meri? — Učna in služna leta se imajo izkazati, in sicer vsaj dve učni leti in tri služna leta;

β) naj se li dokaz sposobnosti v vsakem slučaju razregne na učna, kakor tudi pomočniška leta, ali v kakem slučaju samo na jedno, in v slednjem slučaju, na katero? — Sploh naj velja pravilo, da se ima izkaz o sposobnosti raztezati na dokaz učnih in pomočniških let. Izimno more prosilec za trgovski obrt v posebno uvaževanje vrednih slučajih na predlog gremijev deželno oblastvo oprostiti izkaza o pomočniških letih, na pr. če umrje rednik družine, če mu pripade trgovina itd.;

γ) je li smatrati dokaz o učnih in služnih letih le tedaj veljavnim, če bi obsejal dovršena učna in služna leta: 1. pri trgovskem obrtu iste vrste, ali 2. pri kakem trgovskem obrtu sploh, ali 3. tudi pri trgovini, ki jo sme izvrševati samo proizvednik? — 1. in 3. vprašanje „ne“, 2. vprašanje „da“.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Eksposé

skupnega ministra vnanih zadev, grofa Kalnoky-a, podan dotičnim odsekom delegacij v Budim-Peštu dné 13. in 18. novembra 1886.

(Dalje.)

Ako je berolinska pogodba tam dve državi ustanovila, zgodilo se je to izrekoma v ta namen, Turški dati priložnost, da bi silovite premembe na jugu Balkana mogla zabraniti, Turška pa je zamudila poslužiti se v ta namen ji ponudene prilike. Lahkota, s katero so mogli turškega glavnega guvernerja in vrhovnega po-

veljnika v Plovdivu odstaviti, pokazala je, kako malo vtrjena je bila ta naredba v rokah Turške. Ravno tako malo je Turška storila, zopet si pridobiti svojo veljavo. V trenutku, ko ji nihče ni branil, vmes seči, se nikakor ni mogla odločiti, poslužiti se svojih suverenitetskih pravic v izhodni Rumeliji.

Gledé na varovanje berolinske pogodbe se mora obžalovati, da je Turška tako malo spolnovala pričakovanje v odločenem ji stališči, ki je take važno za stalnost tamošnjih razmer. To pa omenjam posebno zaradi tega, ker se zanaprej vidi, da bode to pasivno vedenje portino pri dogodbah na balkanskem polotoku sploh, akoravno je danes samo govor o Bolgarski, vlastem prizadelo še marsikatero skrb.

Vsakako bo vlastém naloga, tako gledé Bolgarske skrbeti za stanje, katero se more imenovati postavno, kakor tudi pripraviti vrejenje onih vprašanj, katera iz razmere k Izhodni Rumelski izvirajo. Cesarska in kraljeva vlada bo v tem oziru delala na to, da se bo na dopustljive želje Bolgarov, za katere je pridobiti pritrditev Turške in vlasti, oziralo. Bolj nadrobna pojasnila o korakih, katere je skupna vlada nastopila, ali hoče poskusiti, da odpravi sedanje zmešnjave, se sedaj težko dajo izrekati. Deloma je dotično vplivanje zaupno, deloma pa je pomisliti, da to zadeva najpomembnejše ravno rešujoče se vprašanja. Zagotovljati pa morem, da vlada vprašanje spremlja z največjo pazljivostjo, da se po mojem prepričanju ni zamudila ne prilika, ne čas in da do sedaj niso videti prizadeti ne evropejski ne avstro-ogerski interesi. Prva naloga vladina morala je biti, zabraniti take čine in dogodbe, po katerih bi bila do sedaj poglavitno bolgarska kriza postala evropejska.

Ako bi na pr. Ruska nameravala poslati komisarja, ki bi se bil kolikor toliko polastil deželskega vladanja, ali ko bi bila z vojno zasedla bodi-si obrežje ali deželo samo, bi bili to gotovo čini, ki bi nas bili vsikakor silili zavzeti odločno stališče. Da taki čini niso nastali in na to delati, da se zabranijo, moralo se je vladi mnogo važneje zdeti, kakor pa s tem se pečati, ali general Kaulbars Bolgare bolj ali manj trpinči, ali se sobranje skliče prej ali kasneje itd. — Zagotoviti smem, da kakor danes vse kaže in stoji, mirno poravnanje brez žaljenja naših in evropejskih interesov ni samo mogoče, temveč skoraj verjetno.

Kaj drugega se pri nas tudi od nobene strani ni želelo in tudi v izjavi ministerskega predsednika se ni drugam merilo, kakor rešitev mirnim potom, ako je sploh doseči. Gotovo bo prav dobro, ako iz srede delegacij pridejo izjave, da v obeh delih držav ni nikogar, ki bi vojsko želel. Mi vsi hočemo mir, gotovo pa ne miru za vsako ceno.

Le ponavljati moram, da bi bilo želeli, ako bi se v delegacijah čuli v tem oziru veljavni glasovi, ker je po mnogo stranéh razširjeno mnenje, kakor da bi se v Ogerski gojili šovinistični ali bojaželjni nameni, — mnenje, kateremu ugovarjati sem si zmiraj prizadeval. Saj je naravno, da vsakodnevno žaljenje pravnega čutja, kakor se podajajo v poročilih o postopanju generala Kaulbarsa in pa v oproščenju upornih častnikov, v javnem mnenju povzročuje neko iznemirjenje in nepotrpežljivost, ki si želi kakoršnega koli zadostjenja. To iznemirjenje in težko pričakovanje je moglo, izrekoma po Nemški razširjeno mnenje — prouzročiti, da se tukaj zahteva vojska — mnenje, ki je skozi in skozi neopravičeno.

Sedaj prestopim na razmere države k posameznim vlastém. Ni prazna beseda, ako jih vlada imenuje prav dobre, to v resnici. Mislim, da je stališče države na vzunaj, njeni veljavi in časti popolnoma primerno, in da vživa visoko zaupanje, katero se izdatno povekša po

jasni, ne na lastni dobiček obrnjeni politiki, katera je s toliko odkritostjo izrečena v izjavi ogerskega ministerskega predsednika. Temu programu mogle so pritrčiti, tako rekoč, vse vlasti in v resnici se pravilnosti načel v njem izrečenih nikakor ne more ugovarjati. Prepričan sem, da bi ta program, ako bi do tega prišlo, da bi se morali na izhodu z odločnostjo za nj potegniti, dobil prijateljev in podpornikov, ker to je program, katerega more tudi podpisati vsaka vlast (berolinske) pogodbe.

Kar zadeva razmere k posamesnim (kabinetom) vladam, govorilo se je o oni k Nemški zadnji čas mnogo, morebiti več kakor bi bilo dobro za mir, ni sicer lahko pa vsikakor danes koristno, o tem nekoliko opomniti. Najnovejši čas se je mnogo ugibalo in povprašavalo, kdaj in kako bi se naše prijateljstvo z Nemško dejansko izrazilo, in ali bi se ta država pri gotovih dogodbah smela zanašati na uno? Samo po sebi je razumljivo, da pri dveh veledržavah tolike velikosti, ki sega od baltiskega do jadranskega morja, od severnega morja do spodnje Donave, ima vsaka tudi posebne interese, kateri morejo biti popolnoma izvan kroga interesov druge države.

Ne dá se misliti, da bi se mogla veledržava, ne da bi se znebila vsake samostojnosti v svojem dejanji, zavezati, za vsakaki interes svojega zaveznika potegniti se. Recimo na pr., da bi Nemška imela pri baltiskem morji opraviti z vprašanjem lastnega interesa, katero bi ji bilo velikega pomena, tedaj bi Nemška gotovo ne mislila na to, da bi pri nas v ta namen zahtevala pomoči. Pa je tudi naravno in v samočutji veledržave, da ji sami pristaja v prvi vrsti samostojno potegniti se za lastne interese, in razmera, kakoršna je med Avstrijsko-Ogersko in Nemško ima samo tedaj dejansko priti v polno veljavo, kedar se ravna za popolnoma solidarne skupne interese obeh. S tega stališča je tudi precej enako, v katero obliko je spravljena taka razmera med obema veledržavama. Ne besede in črke, ampak skupni interesi so najtrdnejša podlaga. Da druga ostane močna in neodvisna velevlast, je za vsako obeh držav važen lasten interes. V sedanji razmeri Evrope se komaj more misliti stanje Nemške, ako bi poleg nje ne bilo mogočne Avstro-Ogerske, kakor je enako nam največ na tem, da poleg nas Nemška ostane kot močna velevlast. V tem smislu je tudi skupnost stanja Nemške in Avstro-Ogerske bolj močna in nepremakljiva, kakor pa bi se ta mislila, oprta samo na paragrafe. Nemška vlada ni nikdar prikrivala, da jo Bolgarska samo v toliko briga, kolikor je z njo v zvezi mir na izhodu in v Evropi. V mnogih izjavah v parlamentu in pri drugih prilikah se je nemški državni kancelar zmiraj držal tega stališča o izhodnem vprašanji. Nemška izrazila je samo to znano mnenje, ko je tudi pri tej priliki izrekla stavek, da v Bolgarski nima braniti nikakoršnih nemških interesov. Potem je šlo delovanje nemškega državnega kancelarja tudi pri tej priliki izrekla stavek, da v Bolgarski nima braniti nikakoršnih nemških interesov. Po tem je šlo delovanje nemškega državnega kancelarja tudi ne za Bolgarsko in ne za želje te ali te vlasti, temveč za mir potom svetov in posredovanja. To se je godilo najbolj odkritosrčno in najvspešnejše za svetovni mir in za naše lastne interese in v tej zadevi med obema kabinetoma nikdar ni bilo različnosti menenja in ne drugo kot najbolj prijateljsko in najbolj zaupljivo mišljenje.

Naše razmere k drugim državam so, kar lahko zagotovim, zelo zadovoljivne. Meni se varno zdi, in mislim, da smem z zadovoljnostjo naglašati, da obstaja tudi z ruskim kabinetom še porazumljenje in prijazno občenje, tako, da ste vladi v stanju, se tudi o stvaréh

s prijazno odkritosrčnostjo izrekati, gledé katerih niste enakega mišljenja. Z velikim zaupanjem in vkljub vseh iznemirljivih dogodb računam tudi danes še na zvestobo pri pogodbah in na miroljubje njegovega veličastva cara Aleksandra, kar bo za mirno rešitev, katero vsi upamo in želimo, merodajno vpliva.

Naše razmere z Angleško so v tem trenutku posebne važnosti. Le z zavidnostjo morem gledati na zemljepisno lego te države. Srečen bi bil, ako bi mi krog naših mej morje imeli in ko bi bila naša domovina pri vseh okoliščinah zavarovana. Veliko važnost pridevam izjavam, katere z Angleške prihajajo o predstojećem vprašanji; one dokazujejo, da je videti, kakor da bi se v zdravem javnem mnenji vršil koristen prevrat in to enako, kakor sedanji britiški državniki zmiraj bolj uvažavajo, da se v Evropi širi prepričanje, da je za angleško unanjo politiko zagotovljena kontinuiteta. Soglasje pri sodbi o važnih evropskih vprašanjih, enakost marsikaterih velikih interesov, ravno tako odločna želja, da se mir ohrani, dajejo nam trdno nado, da bomo tudi Angleško videli na svoji strani, ako bi do tega prišlo, za vzdrževanje berolinske pogodbe in pravnih razmer, katere je ta ustanovila, potegniti se.

Gledé Laške tudi morem naglašati prijateljske razmere. Tam je najnovejši čas nastalo mnenje in to z vsem opravičenjem, da ima ta država kot medzemskomorska vlast varovati važne interese, in da ji ne more vse eno biti, ako se razmere tamošnjih moči premené. Vse opravičuje našo sodbo, da tudi to kraljestvo čuti važnost interesov, katere ima Evropa varovati na „Izhodu“, in da se bode med Avstrijsko-Ogersko in Laško obstoječe politično porazumljenje tudi v prihodnje potrdilo v obestransko korist in na dobro miru.

Potrebno se mi zdi tukaj še posebno naglasiti, da skupna vlada od ruske strani nima drugih izjav kot takih, v katerih je zagotovljenje, da se ona drži pogodb in da ne misli na omejevanje avtonomije bolgarske, ne na spremembo svoje mednarodne razmere, konečno da se sploh nima ničesar podvzeti brez sodelovanja vlasti.

Potem mislim, da na podlagi razloženega položaja in razmer z vnanjimi vlastmi smem še enkrat izreči utemeljeno nado, da se bo sedanja kriza dala rešiti tako, da vstreza enako namenom splošnega miru kakor Evrope in pa interesom naše države.

Naši dopisi.

Z Buda-Pešta 28. nov. — Delegacije so pri kraju svojega delovanja. Jutri zboruje avstrijska in ob enem tudi ogerska delegacija. Prva rešila bo v javni seji še proračun izrednih potrebščin za vojno in s tem vpeljava puške repetirke, dalje pa računski sklep za leto 1884. Ogerska delegacija pa bo obravnavala proračun ministerstva vnanjih zadev. S tem končane bodo stvarne razprave, za temi sledé tako imenovani nunciji, to je, naznanila in delegacije v drugo, kaj se je sklenilo in ker so bili letos sklepi v obeh delegacijah po vsem soglasni, se to soglasje sklepov izreče in potem je avstrijska delegacija gotova, ogerska pa še po svojih postavah čaka tretjega dneva, katerega se sklepi v delegaciji proglasé in še le s tem in po tej poti postavno moč zadobé.

Bistveno bo tedaj zborovanje v torek zgotovljeno in delegati podajo se vsak na svoj dom.

Včeraj bila je polovica poslancev povabljenja k cesarju na obed, jutri pa ostala polovica.

O včerajšnjem obedu je v obče omeniti, da je dr. Smolka sedel na levici, kardinal Haynald na desnici

cesarjevi. Navzoči so bili izmed Čehov Meznik, Nadherni, Greger, Adamek, dalje Poklukar, grof Brandis, Katrein.

Razgovor cesarjev s poslanci trajal je izredno dolgo od $\frac{3}{4}$ 6. do skoraj $\frac{1}{2}$ 8. Sploh izražal se je cesar z veliko zadovoljnostjo o delovanji delegacij. Z gofom Andrassyem govorila sta posebno živahno in precej dolgo. Videti pa je bilo, da je bil po razgovoru ves vtrujen in omamljen. — Sploh je pa tudi politični položaj zdaj na sklepu delegacij za mnogo — mnogo boljši kakor začetkom zborovanja in ne dá se tajiti, da so tudi izjave, ki so po delegacijah prišle na dan, mnogo pripomogle k pojasnilu položaja.

Dva dni je uže tukaj zopet lepo solnčno, sicer pa mrzlo vreme. — Kolera je v mestu popolnoma pnehala, koze pa še precej razsajajo. II.

Iz Planine 27. nov. (*Volilni shod v Postojni 21. nov.*) Okolu 4. ure popoldne prične zborovanje gosp. župnik Sajovic iz Slavine. Kot kandidatu za državni zbor podeli besedo gosp. dr. Ferjančiču. Gosp. dr. Ferjančič nam je na široko razvijal svoj program, kateri je bil pa uže znan, kajti čuli nismo nič novega.

Po odstopu dr. Ferjančiča priporoča gosp. Sajovic državnim poslancem gosp. vladnega svétnika Antona Globočnika. Gospoda vladnega svétnika, pravi govornik ni potreba hvaliti, tudi ni umestno, da bi nam razvijal svoj program, kdor njegovega delovanja v 22 letih tukajšnjega bivanja ni videl, ga obžalujem, ker je moral spati. —

Za tem govornikom poprime za besedo kmetski volilec Jože Povh iz Nemške vasi, on pravi: „Ne zamerite mi gospodje, da se drznem tudi jaz nekaj besed spregovoriti. Kakor smo čuli nam je gospod kandidat mnogo lepega povedal in prav bi bilo, da bi tudi on pozneje prišel v kako zbornico, ker prepričan sem, da bode nas dobro zastopal, pa gospodje jaz vem za družega gospoda, kateri se nam ne ponuja za poslanca in ne razvija svojega programa, kajti on je bival nad 22 let mej nami in nam mnogo, mnogo dobrega storil in ta gospod je Anton Globočnik. Njega bomo na dan volitve vsi volili in mu s tem hvaležnost za njegovo neumorno delovanje za nas, skazali.“

Ko gospod predsednik še prečita telegrame došle iz Bistrice, Št. Petra in iz Podkrajja v kojih se zahteva gospod Globočnik za poslanca, dá na glasovanje: „Tisti gospodje, kateri so za g. dr. Ferjančiča, naj roke vzdignejo.“ Na to so vzdignili roke volilci iz Logatca in Cerknice.

Potem se predstavi kandidatom za deželni zbor gosp. Hinko Kavčič, posestnik na Razdrtem. Po kratkem govoru bil je proglašen poslancem za deželni zbor.

Po prijaznem medsabojnem razgovoru razšli smo se v nadi, da zmaga naša pravična stvar. —

Iz Logatca 14 nov. — Ker občujem z ljudstvom, čul sem mnenje o državnem poslancu v političnem okraju Postonjskem, djali so, da bodo državnem poslancem volili deželne vlade svetovalca gospoda Ant. Globočnika.

Jaz poznam osebno omenjenega gospoda in sem popolnoma prepričan, da bode on izvrsten poslanec, ker pozna Postonjski in Logaški okraj na drobno kajti služil je nad 20 let v Postojni, se obilo pečal s kmetom, torej so mu njegove reve in težave znane.

Ko sem poznal mnenje ljudstva v Postonjskem okraju poprašal sem tudi doma v Logatcu več kmetskih volilcev in vsi so mi rekli, da je gospod Globočnik naj boljši poslanec, torej ga bodo vsi volili.

Mi nimamo čisto nič zoper družega gospoda kateri se je tudi za poslanca oglasil, pa reči moramo,